

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๖๘

เรื่องพิจารณาที่ ๓๘/๒๕๖๗

วันที่ ๒๖ เดือน มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๖๘

ระหว่าง { คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ร้อง
นายสมชาย เล่งหลัก สมาชิกวุฒิสภา ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้อง สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

ความเห็น

สิทธิเลือกตั้งถือเป็นสิทธิของพลเมืองที่กฎหมายบัญญัติให้การรับรองและคุ้มครองไว้เนื่องจากการแสดงออกถึงเจตจำนงของพลเมืองในฐานะผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย สิทธิเลือกตั้งดังกล่าวมีจุดกำเนิดมาจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบผู้แทน (Representative Democracy) จึงถือได้ว่าสิทธิเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญในการแสดงเจตจำนงทางการเมืองของประชาชน หลักการสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีหลักการพื้นฐานสำคัญประกอบด้วย ๔ ประการ คือ

๑. หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน
๒. หลักสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค
๓. หลักเคารพเสียงข้างมากและคุ้มครองเสียงข้างน้อย
๔. หลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ มีเจตนารมณ์ให้สมาชิกวุฒิสภามีความเป็นกลาง ปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน ทั้งนี้ คุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้นำบทบัญญัติ

ส่วนใหญ่มาใช้ร่วมกัน โดยคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภาและคณะรัฐมนตรีจะเป็นคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย การกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้กำหนดโดยคำนึงถึงความผูกพันที่ผู้สมัครจะเกี่ยวพันกับพื้นที่ที่ตนจะลงสมัคร กล่าวคือ ต้องเป็นที่ที่เกิด มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ทำงาน หรือมีความเกี่ยวพันกับพื้นที่ที่จะสมัครตามหลักเกณฑ์ที่จะกำหนดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ การกำหนดเช่นนี้เพื่อให้ผู้สมัครมีความคุ้นเคยกับปัญหาและประชาชนในพื้นที่ในทางใดทางหนึ่ง การที่กำหนดไว้หลายทางก็เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สมัครมีทางเลือกได้ แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่เปิดกว้างจนสามารถไปสมัครที่ใดก็ได้ โดยไม่มีความเกี่ยวพันกับพื้นที่ที่ตนจะสมัคร ระบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาแบบใหม่นี้มีเป้าหมายสี่ประการ คือ (๑) ประชาชนทั่วไปสามารถลงสมัครรับเลือกได้อย่างกว้างขวาง (๒) ผู้สมัครรับเลือกมีความเชื่อมโยงกับประชาชนในเขตพื้นที่ที่ลงสมัครรับเลือก (๓) ผู้สมัครจะมีประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ แม้แต่วิถีชีวิตที่หลากหลาย จนสามารถเป็นตัวแทนประชาชนได้อย่างกว้างขวางในทุกมิติ (๔) ด้วยวิธีการเลือกกันเองที่จะกำหนดขึ้น จะทำให้ผู้สมัครไม่มีภาระและค่าใช้จ่ายจนเกินกำลังที่ประชาชนทั่วไปจะรับได้ และไม่จำเป็นต้องอาศัยฐานเสียงของพรรคการเมือง ซึ่งจะทำให้เป็นอิสระจากพรรคการเมืองได้อย่างแท้จริง

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๙๘ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ฯลฯ

ฯลฯ

(๕) อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

ฯลฯ

ฯลฯ

มาตรา ๑๐๘ สมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

ข. ลักษณะต้องห้าม

(๑) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๘ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๕) (๑๖) (๑๗) หรือ (๑๘)

ฯลฯ

ฯลฯ

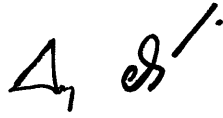

ผู้ถูกร้องอันถึงที่สุดแล้ว คำพิพากษาของศาลฎีกาย่อมมีผลผูกพันผู้ถูกร้องและมีสภาพบังคับเด็ดขาดทางกฎหมาย

๒.๒ ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่าลักษณะต้องห้ามจะต้องเกิดขึ้นก่อนที่ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกวุฒิสภา และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๕) ใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ ... (๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๘ ...” มาตรา ๑๐๘ บัญญัติว่า “สมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ ... ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๘ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๕) (๑๖) (๑๗) หรือ (๑๘) ...” และมาตรา ๙๘ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ... (๕) อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ...” บทบัญญัติดังกล่าวมีเจตนารมณ์ที่จะกำหนดลักษณะต้องห้ามของบุคคลเพื่อเป็นหลักประกันว่าบุคคลนั้น ๆ จะปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อสัตย์สุจริต มีความประพฤติ มีคุณสมบัติเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของสาธารณชน ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๔ บัญญัติว่า “ผู้สมัครต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ ... (๗) อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ...” ซึ่งมีข้อความลักษณะเดียวกันโดยเป็นลักษณะต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) ดังนั้น คุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ (๕) จึงต้องนำมาใช้บังคับกับกรณีผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาด้วย เมื่อผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกวุฒิสภาตั้งแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา คือ วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ต่อมาวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๗ ศาลฎีกามีคำพิพากษาให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องเป็นเวลาสิบปี นับแต่วันที่คำพิพากษา สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕)

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕) นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ คือ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗ และให้ถือว่าวันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟังตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คำวินิจฉัย
ของศาลมีผลในวันอ่าน คือวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๘ เป็นวันที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือก
ว่างลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ วรรคสอง

(นายปัญญา อุดชาชน)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ